

Džihád za Boha

Velký učenec Ibn al-Qajjim⁶³ ve své knize Zád al-Ma'ád v kapitole s názvem „Prorokovo nakládání s bezvěrci a pokrytci od počátku jeho zvěstování až do chvíle, kdy ho Bůh všemohoucí, a On je veliký, pozval k sobě“, sumarizoval podstatu islámského džihádu.⁶⁴

⁶³ Ibn al-Qajjim al-Džawzí (též al-Džawzija, 1292–1350) je sunnitský právník a komentátor Koránu, ale také chemik a astronom. Napsal mj. řadu spisů o islámské etice a právních aspektech mezilidských vztahů. Jeho díla patří k vrcholům islámského náboženského myšlení pozdního středověku. Byl jedním z nepočtených stoupců právního směru (*madhab*), vycházejícího z pojetí Ahmada Ibn Hanbala (780–855), a žákem a horlivým stoupencem damašského hanbalovského učenice Ahmada Ibn Tajmíji. Sajjid Qutb se na Ibn Tajmíju i al-Džawziju ve svých pracích často odvolává právě pro jejich inspiraci rigorózním hanbalovským pojetím práva a morálky. Zde zmiňuje jeden z neznámějších spisů *Zád al-ma'ád* (Vymoženosti Onoho světa), které se považuje za jednu z nejlepších interpretací příběhu o životě proroka Muhammada (lit. žánr *sirat an-nabi*).

⁶⁴ *Džihád* (volně úsilí o šíření a upevnění islámu) je jeden z klíčových pojmů islámské právní teorie, pilíř pohledu na svět a místo islámu v něm. Termín má historické aspekty (vojenské úspěchy, politický a ekonomický rozkvět chalífátu, obrana před evropským kolonialismem, rozsáhlá misijní činnost), ale je i pojmem teologickým, respektive exegetickým, jednou ze základních povinností (*fard, farida*), jejíž plnění je předpokladem toho, aby člověk v životě krácel po „přímé stezce“. Zde se má na mysli především soustavné překonávání vlastní hříšnosti a snaha žít v souladu s etickým ideálem zjevení. Předpokladem džihádu je plnit pět sloupů víry, konat dobro v souladu s islámským etickým kodexem a potírat zlo v sobě samém i zvnějšku. Zahrnuje také aktivní šíření islámu, zejména misii (*dá'wa*), ale třeba i silou. Hanbalovský *madhab* jej uvádí jako šestý pilíř víry, umírněnější výklady poukazují na to, že džihád je vlastně všechno, co posiluje individuální i kolektivní zbožnost, co vede k rozšiřování *dár al-islám* na úkor *dár al-harb* (příbytku války). To může být útočná, ale později především obranná válka proti jinověrcům či nevěřícím, odhalování

„První zjevení, které Bůh seslal Prorokovi – kěz mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – mu nařizovalo, aby recitoval ve jménu Pána svého, který stvořil... To byl počátek Muhammadovy

odpadlictví, polyteismu a pokrytectví v řadách ummy samé, obrana před jejím rozvratem. Liberální či modernističtí učenci vyzdvihují některé prorocké tradice, které pojmem džihád míní především bezchybné a vroucné plnění náboženských povinností. Proměnlivost obsahu a interpretace pojmu vždy podléhala aktuálním historickým podmínkám. Proto je sice třeba ho analyzovat a definovat jako komponent náboženské doktriny, ale vždy je nutno dávat ho do souvislosti s konkrétním historickým či politickým kontextem. Pojetí džihádu se už ve 2. století hidžry stalo tak závažným právním a ideologickým problémem, že klasická islámská exegetika i právní věda musely zaujmout zásadnější stanovisko: sjednotit výklady o džihádu a vymezit mu místo v právním i věroučném systému islámu. Šarí'a formulovala čtyři základní typy: 1. džihád srdce (*al-džihád bi'l-qalb*) – soustavná náboženská sebekultivace, konání dobra a přemáhání ďábla v sobě samém; tento typ se zároveň nazývá *al-džihád al-akbar* – velký d.; 2. džihád rukou (*al-džihád bi'l-jad*) – charitativní a sociální činnost v nejširším smyslu; 3. džihád jazyka (*al-džihád bi'l-lisán*) – šíření víry misí, výzvou, vlastním příkladem; 4. džihád mečem (*al-džihád bi's-sajf*) – šíření víry zbraní, ale především obrana islámu před nástrahami nevěřících. Zbylé tři typy se označují jako *al-džihád al-asghar* – menší. Potřeba džihádu jako konceptu pro ospravedlnění šíření víry mečem se po období rozsáhlé arabské expanze už někdy koncem 8. století vyčerpala. Od 9. století se džihád stal okrajovým tématem teologických rozprav a jeho pojetí se změnilo ve prospěch dobročinnosti, mise a individuální sebekultivace. Další staletí znamenala úpadek diskusí o džihádu, který se stal pouze součástí formálních floskulí v obdobích osmanského soupeření s Evropou. Do ideových koncepcí muslimů se znovu zapojil až v 18.–19. století v souvislosti s pokusy o reformu islámu a jako součást konceptu obrany proti koloniálnímu pronikání. Nakonec se ve století dvacátém džihádu ochotně chopili ideologové fundamentalismu. Chtěli propojit některé z kontextu vytržené myšlenky islámských textů (Korán, tradice) s ambicemi svrhnout sekulární režimy, obviňované z propagace novodobé džihilije, případně obrátit hněv muslimů proti západním ideologiím. Tento termín je nejfrekventovanější floskulí fundamentalistických textů, zcela inflačně se využívá při pokusech o mobilizaci veřejného mínění. Ozbrojenou formu džihádu ovšem nemá právo vyhlášovat světský vladař bez konzultace se svými *'ulamá'* a bez jejich *fatwy* nebo doporučovat laický muslimský aktivista (Sajjid Qutb, Usáma Ibn Ládín). Tuto výsadu má jen nejvyšší náboženský a zákonodárný orgán určitého státu – rada *'ulamá'*, jejíž doporučení (pl. *fatáwá*) zplnomocní světskou moc, aby své akce dodala na legitimitě v plném souladu s islámskými normami.

prorocké mise. Pak mu poručil, aby recitoval zjevení ve své duši. Varoval ho a zpravil ho svým výrokem ‚recituj‘. Potom mu Bůh seslal: ‚Ó ty, kdo jsi zahalen do svého pláště, vstaň a varuj!‘ Později Bůh nařídil, aby varoval příbuzné svého rodu, potom svůj kmen a všechny Arabů z jeho okolí, pak všechny obyvatele Arábie a nakonec celé lidstvo. Po deset let od počátku této výzvy Muhammad svolával lid k Bohu – Jemu budiž sláva – prostřednictvím výzvy – bez boje nebo vymáhání daně z hlavy.⁶⁵ A bylo mu nařizováno, aby se stranil nepřátel a uplatňoval trpělivost a snášenlivost. Pak mu bylo nařizováno, aby uskutečnil hidžru,⁶⁶ a později mu bylo nařizováno, aby zahájil boj. Pak mu Bůh – Jemu budiž sláva – nařídil, aby bojoval proti těm, kdo se proti němu staví, a aby se vyhnul sporu s těmi, kteří se ho straní a nebojují s ním. Později mu nařídil, aby bojoval s modloslužebníky, dokud nebude náboženství plně patřit Bohu. Když bylo zjeveno nařízení ohledně vedení džihádu, bezvěrci⁶⁷ byli rozděleni do tří kategorií:

⁶⁵ Daň z hlavy (*džizja*) byla původně ukládána muslimy dospělým mužským obyvatelům střední Arábie, kteří ještě nepřijali islám, později těm na území dár al-islám, kteří byli z hlediska šarí'vy zařazeni do kategorie jinověrců (židé, křesťané). Tento vypracovaný právní koncept se po prvních desetiletích džihádu z politické praxe zcela vytratil, mnohde se neuplatňoval nikdy. Džizja má oporu v Koránu (9:29), původně byla chápána jako daň za vojenskou a občanskou ochranu, postupně se změnila v běžnou daň státu.

⁶⁶ Termínem *hidžra* (odchod, emigrace) se označuje postupný odchod proroka Muhammada a jeho stoupců (*muhádžirún*) z Mekky do oázy Jathrib, pozdější Medíny. Poslední skupina opustila Mekku asi 17. září 622. Tímto datem začíná islámský lunární kalendář. K rozhodnutí Proroka přiměla změna poměrů v Mekce, když zemřel Prorokův strýc Abú Tálíb a jeho nástupce Abú Lahab zrušil nad Muhammadem ochranu jeho rodu. K dějinám hidžry jako odchodu „pravověrných“ z mravně zkažené společnosti viz Mendel, Miloš: *Hidžra. Náboženská emigrace v dějinách islámských zemí*, Praha 2006.

⁶⁷ Bezwěrci či nevěřící (*káfir*, pl. *kuffár*) je právní termín obecně používaný pro židy a křesťany, podle některých autorit právní vědy i pro určité případy nedobrych muslimů. Z hlediska sunnitského práva jde tedy o neutrální a zcela jiný termín než odpadlík (*murtadd*) či polyteista, přidružovác atributů k Bohu (*mušrik*). Káfir byl v klasickém islámu ryze právní kategorií s ekonomickým a politickým obsahem, který se vztahoval především na židy, křesťany a zoroastrovce (tedy „lid Knihy“ – *ahl al-Kitáb*). Její pejorativní

a) ti, s nimiž byla vyhlášena dohoda o příměří; b) ti, s nimiž byli muslimové ve válce a c) chráněnci.⁶⁸

Bylo mu nařízeno, že pokud bezvěrci, s nimiž měl smlouvu o příměří nebo dohodu o ochraně, splní své povinnosti, má také on splnit články dotyčné smlouvy, ale když se bude obávat, že tito články smlouvy poruší, měl by je upozornit, že smlouvu porušili, a teprve potom s nimi přerušit smluvní závazky a bojovat s nimi. Když byla zjevena súra Pokání,⁶⁹ byly popsány podrobnosti nakládání se všemi třemi typy bezvěrců. Bůh také nařídil, že válka se má vést proti nepřátelům z řad lidí Knihy,⁷⁰ dokud

nábožensko-ideologický rozměr se uplatnil až během křížových výprav, kdy tolerance muslimů vůči nevěřícím poklesla. Káfir se stal hanlivým označením křesťanského nepřítel (od káfir vznikla perská zkomolenina *gabr*, resp. *gaur*, turecky *giavur* – odtud slovanské *d'aur* během evropsko-osmanské konfrontace). Výraz pronikl i do špan. *cafre* (nevzdělanec) a franc. *cafard* (pokrytec), též jako název jihoafrického etnika Kafrů (resp. Zulukafřů), které nepřijalo islám. Po Qutbově vzoru je součástí pestrého rejstříku hanlivých označení nepřátel islámu v textech teoretiků fundamentalismu.

⁶⁸ Chráněnci (*dhimmi*, *ahl adh-dhimma*) je právní termín pro příslušníky nemuslimských náboženských komunit – křesťanů, židů a několika dalších směrů, později považovaných za monoteistické (Sabejci, zoroastrovci), kteří žijí na muslimském území. Ačkoli křesťané a židé byli nevěřící (*káfir*, pl. *kuffár*), měli zvláštní právní statut na rozdíl od vyznavačů polyteistických kultů (*mušrikún*) či jinak mimo zákon postavených osob. Postavení chráněnců bylo v právní vědě podrobně rozebíráno. Třebaže šlo o formu uzákoněné diskriminace, jejich právní postavení bylo – až na historické epizody – dodržováno. Jejich statut vyplýval z premisy, že muslimská obec je společenstvím z Boží vůle a chalífát náboženskou institucí řídící se náboženským zákonodárstvím. Kromě doktrinárního aspektu zde byly důvody ryze pragmatické, související s rychlým šířením islámské moci do oblasti Levanty, Egypta a jinam, kde křesťanské a židovské komunity měly zavedené ekonomické, sociální, administrativní a finanční mechanismy.

⁶⁹ Ibn al-Qajjim al-Džawzija zde používá pro název 9. súry Pokání (*súrat at-Tawba*) název *Bará'a* (nevinnost, také nezáúčastněnost, vypovězení), v níž se mj. řeší varianty smluvních vztahů muslimů s polyteisty a jinověrci – židy a křesťany. Jedná se mu patrně především o verše 9:1–16. V klasických a konvenčních vydáních Koránu se název *Bará'a* pro danou súru vůbec neobjevuje.

⁷⁰ Lid(ě) Knihy (*ahl al-kitáb*) nebo také majitelé Pisma (Hrbkův překlad) je koránské označení pro židy a křesťany, jejichž statut z hlediska islámské

nezačnou platit daň z hlavy nebo nepřijmou islám. Pokud se týče džihádu proti modloslužebníkům a pokrytcům,⁷¹ pak v této sůře bylo nařízeno, že džihád se má proti nim vést nesmlouvavě a se vši rozhodností. Prorok – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – skutečněval proti bezvěrcům džihád mečem a jazykem a proti pokrytcům džihád jazykem a silou argumentů. Ve stejné sůře bylo nařízeno, aby se smlouvami s bezvěrci už necítil být vázán a vypověděl jim je. V tom smyslu lidé, s nimiž podepsal smlouvy, byli rozděleni do tří kategorií: a) ti, kteří smlouvu porušili a nedodrželi ji a proti nimž byl nucen vytáhnout do boje a porazit je; b) ti, s nimiž byla uzavřena dočasná dohoda, nikdy tuto dohodu neporušili, ani se proti ní nepostavili, Bůh – Jemu budiž sláva – v těchto případech nařídil, aby jejich smlouvy byly muslimy dodrženy do ukončení termínu jejich platnosti; c) ti, s nimiž nebyla ani smlouva, ani nebojovali proti Prorokovi – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – nebo ti, s nimiž platila volná smlouva. Pokud jde o tyto, bylo nařízeno, aby jim byl poskytnut odklad na dobu čtyř měsíců. Teprve po jejím uplynutí, pokud se nerozmysleli, byli považováni za otevřené nepřátele a vedl se proti nim boj. Ti, kdo porušili smlouvu, byli zabiti a ti, kdo neměli s muslimy smlouvu nebo ji měli časově omezenou na dobu určitou,

věrouky a pozdější muslimské obce (státu) byl odlišný od vztahu muslimů k vyznavačům polyteistických náboženství.

⁷¹ Pokrytci (*munáfiqun*) je jeden z významných termínů Koránu, který se v dějinách uplatnil v islámských polemikách vůči rivalitním skupinám muslimů. Objevuje se v souvislosti se skupinou příslušníků obce věřících v Medíně, kteří předstírali spřízněnost s učením proroka Muhammada, naoko přijali zjevení, a přitom tajně podporovali Qurajšovce v Mekce. Největším z pokrytců byl 'Abdulláh Ibn Ubajj (viz též pozn. 87), který roku 625, těsně před bitvou u pahorku Uhud poblíž Medíny, jež málem zpečetila osud ummy, odešel se třemi stovkami svých jezdců z muslimského vojska a umožnil vítězství Mekkánců. Za pokrytce pak byli označováni všichni „váhavci“ (*mutaraddidún*) nebo ti, kdo ve spojení s ummou hledali jen osobní prospěch, také medínští Židé, kteří se odmítli přidat k obci. Termínu často využívají různé proudy fundamentalismu a mají na mysli sekulární režimy, světsky vzdělané a uvažující intelektuály, zejména však umírněné představitele nábožensko-právních učenců ('*ulamá'*), kteří odmítají jejich radikální recepty na nápravu.

dostali ony čtyři měsíce na rozmyšlenou a dohody se ze strany muslimů dodržovaly až do dne, kdy se smlouva měla vypovědět či ukončit. Všichni lidé přijali islám a odvrhli bezvěrectví ještě dřív, než lhůta vypršela, a na chráněnce z řad bezvěrců byla uvalena daň z hlavy. A tak se po zjevení sůry *Bará'a* (Pokání) situace vůči bezvěrcům stabilizovala a tito byli rozděleni do tří skupin: na ty, proti nimž se vede válka, lidi smlouvy a chráněnce. Lidé smlouvy a příměří se případně stávali muslimy, takže zbyly dva typy – lidé války a chráněnci. Ti, kdo proti Němu vedli boj, se Ho vždy báli. Nyní se všichni lidé na zemi dělí na tři druhy: První jsou muslimové, kteří v Něho věří, druzí jsou ti, s nimiž On je v míru a třetí jsou ti ustrašenci, kteří s Ním vedou válku. Pokud jde o pokrytce, Bůh nařídil Poslu – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – aby přijal jejich zjevnost a otevřenost, nechal jejich skryté záměry na Jeho řešení a uskutečnil proti nim džihád silou poznání a argumentů. Bylo mu nařizeno, aby se jim postavil se vši tvrdostí a naléhavě promlouval k jejich duším, aby se nemodlil na jejich pohřbech ani jejich hrobech, aby pro ně u Něho nežádal o odpuštění, protože Bůh jim věru neodpustí. To byla tedy praxe Prorokova – ať se za Bůh něho modlí a dopřeje mu míru – vůči jeho nepřátelům z řad bezvěrců a pokrytců.“

* * *

V tomto Ibn al-Qajjimově výborném souhrnu nacházíme popis stupňů islámského džihádu se všemi autentickými a hlubokými rysy dynamické metody tohoto náboženství, nad nimiž bychom se měli dlouze a hluboce zamyslet. Zde se omezíme na několik obecných vysvětlujících poznámek.

První charakteristický rys spočívá především v tom, že metoda tohoto náboženství je velice praktická. Toto hnutí bere lidi takové, jací opravdu jsou, a užívá prostředky, které jsou v souladu s praktickými podmínkami. Jelikož hnutí přichází do konfliktu s doktrinální a koncepční džáhilíjí, v níž existují reálné a činné společenské řády, o něž opírají svou materiální moc režimy,

a protože islámské hnutí je s celou touto realitou konfrontováno, čelí jí výzvou a vysvětlováním o nápravě doktrinálních hodnot a koncepcí. Čelí jí ovšem také silou a džihádem v zájmu zničení řádů a režimů, vybudovaných na své doktríně. Islámské hnutí musí uplatňovat rozličné metody, které by džáhilíji konfrontovaly. Užívá metod vštěpování rituální praxe a mírného přesvědčování v zájmu nápravy myšlenek, přesvědčení a koncepcí a užívá rovněž fyzické síly a džihádu, aby odstranilo moc džáhilíjského řádu, který lidem znemožňuje reformovat své náboženské přesvědčení, používá útlaku, aby je donutil podřídít se jeho zpuchřelému systému, a nutí je sloužit zájmům lidských pánů, místo toho, aby sloužili Jemu, Pánu velikému a Jedinému. Toto hnutí se při konfrontaci s materialistickou mocí neomezuje jen na výzvu a zprávu o jedinství Boha, ale neuvádí ani výhradně fyzických donucovacích prostředků, aby změnilo vědomí a myšlení lidí. Oba dané principy jsou při uplatňování metody tohoto náboženství stejně důležité. Jejich záměrem je vymanit lidi z otročení pro jiné lidi a podřídít je službě pouze jedinému Bohu.

Druhý charakteristický rys tohoto náboženství spočívá v tom, že jde o realistické a dynamické hnutí, které se ubírá kupředu po etapách a každá z nich vytváří kompenzační prostředky v souladu s reálnými potřebami. Každá etapa plynule přechází v etapu, která jí následuje. Nešetká se s realitou v podobě pouhých teorií, ani pomocí zkosnatělých prostředků. Ti, kdo rádi vedou řeči o koránských textech, a stačí jim to jako dostatečná metoda sebeobětování v džihádu, nerozeznávají v nich tento specifický rys, nechápou povahu etap, jimiž tato metoda prošla, a necítí vztah různých textů ke každé etapě. Ti, kdo toto činí, nebezpečně si zahrávají, neboť odívají metodu tohoto náboženství do roucha, které je přivede na cestu bludu. Vztahují totiž tyto texty, zjevené při různých příležitostech, ke konečným principům a normám. To proto, že každý z těchto textů vidí jako text konečný, jako kdyby měl představovat závěrečná pravidla tohoto náboženství, po nichž už nemůže dojít k nápravě návratem k původnímu učení. A tak, když hovoří o džihádu, vyjadřují se poráženecky pod

tlakem zoufalé reality a vykládají o sobě, že jsou dobří muslimové, ačkoli jim z islámu nezbylo už nic jiného než to heslo, že „islám vede džihád jen jako obrannou válku“! Domnívají se, že pro toto náboženství vykonali nějaké dobro, když ho zbavili jeho metody, jejímž smyslem je odstranit všechny tyrany, co jich na světě je, shromáždit všechny lidi k víře v jediného Boha a vymanit je ze stavu otročení pro jiné ve prospěch oddanosti vůči Pánu otroků. Nikoli ovšem donucováním lidí, aby toto učení přijali, nýbrž vytvořením očištěného prostředí, v němž tito dostanou svobodu volby přijmout učení poté, kdy budou zničeny vládnoucí politické systémy, nebo budou drceny tak dlouho, dokud nepřistoupí na platbu daně z hlavy, neuznají svou kapitulaci a dokud se jejich masy v novém prostředí nevyrovnají s učením islámu, ať už ho přijmou, či nepřijmou se všemi jeho svobodami.

Třetí rys spočívá v tom, že obnovení zdrojů, kterých progresivní hnutí užívá, nevymaňují toto náboženství z jeho nových základních principů a zamýšlených cílů. Od prvního dne, kdy Posel boží – ať mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – oslovil blízké příbuzné, Qurajšovce, nebo všechny Arabů, případně celé lidstvo,⁷² jeho princip byl jeden a tentýž. Všechny je požádal, aby se přiklonili k jedinému cíli a tím bylo upřímné podřízení se Bohu. Požádal je, aby se vymanili z otroctví lidských bytostí. Ohledně tohoto principu nepřipouštěl žádný kompromis nebo smlouvání. Aby bylo dosaženo tohoto záměru, muselo se postupovat podle promyšleného plánu, který měl několik stádií a každé z nich mělo své nově se objevující prostředky, jak jsme to popsali výše.

Čtvrtý rys spočívá v tom, že islám poskytuje zákonný základ pro vztahy mezi muslimskou společností a všemi ostatními společnostmi, jak to zřetelně vyplývá ze znamenitého výkladu v knize Zád al-Ma'ád, který jsme citovali. Tato právní formulace je

⁷² Zde, podobně jako i na několika dalších místech, Qutb užívá pro zdůraznění expresivnosti svého výkladu koránského termínu *‘álámína* (světy), ale kontextuálně ho lze překládat i jako vesmír, veškerenstvo, lidstvo. Muslimové ho důvěrně znají z textu první sůry, Otevíratelky (*Fátíha*), kde se hovoří o Pánu veškerenstva (*rabb al-‘álámín*).

založena na principu, že islám – tedy podřízení se Bohu – je univerzální prazáklad, který musí přijmout celé lidstvo nebo se s ním alespoň smířit. Žádný politický systém ani materiální moc nesmějí klást na cestu výzvy k Bohu překážky. Každý jedinec by měl mít volnost ji přijmout nebo odmítnout na základě naprosto svobodné vůle. Ale nesmí jí klást odpor nebo proti ní bojovat! Když tak někdo činí, je povinností islámu bojovat proti němu, dokud není zabit, nebo dokud nevyhlásí, že se poddává.

* * *

Když pisatelé s defetistickou mentalitou referují o „džihádu v islámu“, snaží se islám zbavit tohoto „obvinění“, směšují a zaměňují dvě věci: Metodu tohoto náboženství spočívající v koránském textu, kde se jen odsuzuje nenávisť vůči islámskému učení, a jeho metodu ohledně zničení všech politických hmotných sil, které stojí mezi lidmi a islámem, nutí lidi, aby se podřizovali jiným lidem, a brání jim, aby se podřídili moci jediného Boha. Tyto dva principy nemají žádný vzájemný vztah, ani tu není prostor pro jejich směřování. Přesto ovšem lidé poraženeckého smýšlení oba aspekty směšují a snaží se omezit džihád na to, co se dnes nazývá „obránnou válkou“. Džihád v islámu ovšem nemá žádný vztah k modernímu vojenství nebo válčení – ať už se to týká jeho příčin, nebo způsobů, jakými je veden. Příčiny a motivy islámského džihádu je třeba hledat v samé podstatě islámu a jeho roli na této zemi, v jeho vysokých cílech, které mu vštípil Bůh a pro jejichž uplatnění určil tohoto Posla, jehož učinil pečeti proroků a pověřil tímto posláním, které označil za poslední.

Toto náboženství je všeobecnou deklarací osvobození člověka na zemi z poddanství jiným lidem a také ze stavu otroctví. Je to deklarace o totalitě jediného Boha – Jemu budiž sláva – o tom, že On je Pánem veškerenstva! Smyslem deklarace o svrchovanosti Boha nad veškerenstvem je všeobecná revoluce proti vládě lidí ve všech jejich podobách, formách, systémech a poměrech, které jsou založeny na koncepci vlády člověka, jinými slovy

– na moci, kdy lidé vztahují výsadní Boží vlastnosti a pravomoci na sebe sama. Jakýkoli systém, v němž jsou rozhodnutí vztahována k lidským bytostem a v němž jsou zdroje moci lidské povahy, tyto lidské bytosti zbožšťuje, protože určuje za pány a vládce jedny lidi nad druhými, a nikoli Boha. Tato deklarace znamená, že uzurpovaná Boží moc se má vrátit Jemu samému a že uzurpátoři mají být svrženi. Míni se jimi ti, kdo vládou lidem pomocí zákonů, které sami vymysleli, a tak se vyzdvihují do role vládců, zatímco ostatním přisuzují místo otroků. Krátce řečeno – tato deklarace znamená zničení království lidí a nastolení Božího království na zemi. Slova Koránu v té věci praví:

„On je ten, kdo je Bohem na nebesích i Bohem na zemi, a On moudrý je a vševědoucí.“ (Korán 43:84; súra Zlaté ozdoby – *az-Zachruf*)

„... rozhodnutí náleží jedině Bohu a On poručil, abyste neutívali nikoho kromě Něho...“ (Korán 12:40; súra Josef – *Júsuf*)

„Rci: ‚Vlastníci písma! Pojd’te ke slovu rovnému pro vás i pro nás a shodněme se, že nebudeme sloužit nikomu leč Bohu a nebudeme k Němu nic přidružovat a že si nebude brát jeden druhého za pána místo Boha!‘ Obrátí-li se však zády, pak jim řekněte: ‚Dověďte, že my jsme do vůle Boží odevzdáni!‘“ (Korán 3:64; súra Rod *‘Imránův* – *Ál ‘Imrán*)

Způsob nastolení Božího království na zemi nespočívá v tom, že někteří zasvěcení lidé – náboženští představitelé – budou zplnomocněni k vládě, jak se to stalo v případě moci církve, nebo že někteří muži hovoří jménem božstev, jak to známe v tzv. „teokracii“ nebo posvátné božské vládě. Nastolit Boží vládu znamená, že bude uplatněn Boží zákon⁷³ a řešení všech záležitostí se bude dít v souladu s ním.

⁷³ Na tomto místě Qutb poprvé začíná soustavně používat termínu *šar‘at Alláh* – Boží zákon (případně v pl. *šar‘at*), který budu dále překládat převážně jako *šar‘a*. Šar‘a (původně cesta k prameni vody, v náboženském smyslu bezpečná cesta hodná následování) je soubor nábožensko-právních norem, legislativa chalífátu. Představuje celek Bohem zjevených nařízení a zákazů a jimi inspirované, lidským intelektem vytvořené vědní disciplíny – *fiqhu*.

Nastolení Božího království na zemi, odstranění království lidského, odebrání moci z rukou usurpátora a její předání jedinému Bohu, výlučné prosazení Božího zákona a odstranění člověkem vytvořených zákonů nemůže být uskutečněno pouze prostřednictvím přesvědčování a deklarací. Ti mocní, kteří si uzurpovali Boží moc, se jí rozhodně nevzdají kvůli pouhému pietistickému přesvědčování. Kdyby tomu tak bylo, úkol nastolit

Klasický islám chápe šar‘u jako jednotu Koránu, sunny a právní vědy. Jejím smyslem je zahrnout veškeré podrobnosti lidského chování, činnosti a myšlení na tomto světě do jednoho systému. V procesu šíření chalífátu a jeho střetávání s novými problémy musely být božsky inspirované zdroje práva (Korán a tradice) obohaceny o právní vědu (*fiqh*), jež už nemá povahu autentické nebo zprostředkované Boží zvěsti. Islámský právní řád se dělí na tři základní okruhy: a) právní vymezení vztahu člověk – Bůh (*‘ibádát*), povinnosti muslima v podobě formálních projevů zbožnosti (vyznání víry, modlitba, půst, almužna, pout’ do Mekky – tedy pět sloupů víry); b) vztah člověk – člověk, resp. člověk – společnost (*mu‘ámalát*), týká se majetkového, rodinného či dědického práva; c) jako zvláštní druh se často vyděluje trestní právo (*‘uqúbat*). Lidské činy se v šar‘e dělí na pět kategorií: povinnosti (*farđ*, *farida*), činy bohulibé (*mandúb*, *mustahabb*), činy indiferentní (*mubáh*), činy Bohu odporové (*makrúh*) a zakázané (*harám*). Nás zde zajímají především nové přístupy k šar‘e, které přinesl pod tlakem evropského kolonialismu až reformismus 19. století. Ve 20. století se rozvinuly diskuse o povaze šar‘y, jejího místa v moderní době a míře její reinterpretae. Do těchto diskusí se zapojují jednak různé názorové proudy *‘ulamá*, jednak kazatelé a aktivisté fundamentalistických struktur, kteří – ovlivněni Qutbovým dílem – požadují znovuzavedení „původní šar‘y“ (*aš-šar‘a al-asila*) o to urputněji, oč méně jsou kompetentní ji formulovat a rozvíjet. Jde jen o to, co ta která aktivistická koncepce ještě je ochotna do svého systému šar‘y zahrnout. Polovičatě sekularizované republikánské režimy jsou pod stále silicím tlakem „islamizace zdola“ a tomuto tlaku pozvolna podléhají, nebo dokonce dobrovolně ustupují, aby na svou stranu získaly určitou část společnosti, případně otupily ostří kritiky opozičních islámských struktur. Na „doslovné“ aplikaci autentické šar‘y zakládají svou legitimitu některé nově vznikající režimy vycházející z Qutba a jeho následovníků (Hnutí islámské charty v Súdánu, Tálíbán v Afghánistánu, nejnověji Svaz islámských soudů a aš-Šabáb v Somálsku, Strana obrody v Tunisku, egyptské Muslimské bratrstvo a další strany a hnutí v rámci „arabského jara“). Šířitská varianta islámské legislativy, založená na tradici právního madhabu *dža‘fari*, je základem právního řádu v Íránu po islámské revoluci v letech 1978–1979.

Boží náboženství na zemi by byl pro proroky velmi snadný. Je to však v rozporu s tím, co nám říkají dějiny proroků – modlitby a mír Boží budiž s nimi – a dějiny tohoto náboženství po celé generace.

Všeobecná deklarace osvobození člověka na zemi od každé moci s výjimkou té Boží a deklarace o tom, že moc patří Jemu jedinému a svrchovanost nad všehomírem náleží jen Jemu, nebyla negativním teoretickým a filozofickým prohlášením. Je to dynamická, realistická a pozitivní zvěst s výhledem na její uplatnění prostřednictvím šarí'ý, která vymaní lidi z jejich poddanství vůči jiným lidem a zapojí je do služeb jediného Boha, jemuž není nikdo roven. Není pochyb, že toho nemůže být dosaženo, dokud se nepoužije obojí – spolu s přesvědčováním i hnutím. Je tomu tak proto, že v každé specifické situaci jsou potřebné specifické prostředky.

Lidská realita – včera, dnes i zítra – je konfrontována s tímto náboženstvím, jakožto všeobecnou deklarací osvobození člověka na zemi od vší moci, vyjma té Boží. Čelí mu koncepčními věroučnými překážkami, materiálními překážkami i překážkami politického, sociálního, ekonomického, rasového a třídního rázu. Kromě toho se mu kladou překážky v podobě úchylkářských doktrín a prohnílených koncepcí. Ty se vzájemně mísí a působí velice komplikovaným způsobem.

Jestliže je sféra přesvědčování konfrontována s doktrínami a koncepcemi, pak hnutí čelí jiným materiálním překážkám. Nejřednější z nich je politická moc, spočívající na souhrnu hospodářských, ideologických, rasových, třídních, sociálních a ekonomických faktorů, jež jsou vzájemně propojeny. A tak oba faktory – přesvědčování a hnutí – jsou konfrontovány s „lidskou realitou“ v celé její komplexnosti. Proto, aby se lidstvo vymanilo zpod lidské nadvlády na zemi, je nezbytné, aby tyto dvě metody fungovaly ve vzájemném souladu. To je velmi významný bod, který jistě není třeba znovu rozebírat.

Toto náboženství není pouhou deklarací o osvobození Arabů, ani zvěstí, která by byla určena jen Arabům! Jeho předmětem je

člověk, druh, zvaný „člověk“, a jeho sférou působnosti je země, celá „země“. Bůh – Jemu budiž sláva – není jen Pánem Arabů, ani se neomezuje jen na ty, kdo vyznávají islám. Bůh je tvůrce veškerenstva a toto náboženství chce, aby se celý svět navrátil ke svému Pánu a zbavil se podřízenosti vůči komukoli jinému než Jemu samému. Z pohledu islámu největší poroba následuje poté, kdy lidé přijmou zákony stvořené člověkem, zatímco v islámu je poddanost vyhrazena pouze jedinému Bohu. Každý, kdo se podřizuje někomu jinému než Bohu, stojí v tomto smyslu vně Božího náboženství, třebaže prohlašuje, že toto náboženství vyznává a vykonává obřady. Posel boží – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – jasně prohlásil, že podřizování se zákonům a právním předpisům je forma uctívání, a připomíná, jak se židé a křesťané stali modloslužebníky, když se protivili tomu, co jim bylo nařizováno – totiž že mají uctívat jediného Boha.

At-Tirmidhí⁷⁴ se odvolává na autoritu 'Adí Ibn Hátima – ať je s ním Bůh spokojen – který dosvědčuje, že když k němu pronikla Poslova zvěst, uprchl do Sýrie, když byl předtím přijal v době džáhilije křesťanství. Jeho sestra a další lidé z jeho kmene padli do zajetí. Posel – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – se k jeho sestře zachoval laskavě a zahrnul ji dary. Vrátila se zpět ke svému bratru, přesvědčila ho, aby přijal islám, a vyzvala ho, aby navštívil Posla – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru. 'Adí s tím souhlasil. Když lidé viděli, že se odebírá do Medíny, hovořili o tom s obavami. Když vstoupil k Poslu – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – měl, tedy 'Adí, na prsou stříbrný kříž. Prorok – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – zarecitoval tento verš zjeveného slova: „A vzali si (lidé Knihy) učence své a mnichy své za Pány vedle Boha...“ (Korán 9:31; súra Pokání – *at-Tawba*) 'Adí uvádí: „Řekl jsem: ‚Oni se nemodlí ke svým kněžím.‘“ Posel boží odvětil: ‚Ale ano! Kněží a rabíni jim zakazují povolené

⁷⁴ Abú 'Isá Muhammad at-Tirmidhí (zemřel roku 812) je autorem jedné ze šesti nejuznávanějších sbírek prorockých tradic.

a povolují zapovězené a oni je následují a poslouchají. Což to není projev jejich uctívání?“

Z vysvětlení výše zmíněného verše Poslem božím – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – jasně vyplývá, že podřízení se zákonům a právním stanoviskům je druh uctívání a každý, kdo tak činí, musí být chápán jako někdo, kdo stojí vně tohoto náboženství. Tento způsob činí některé lidi pány nad jinými, zatímco toto náboženství nabízí zrušení takové praxe a vyhlašuje, že všichni lidé na zemi by se měli osvobodit od poroby a nesloužit jinému než Bohu samému.

Jestliže současný život společnosti je shledáván v rozporu s touto deklarácí svobody, pak na islámu je, aby se rozprostřel po zemi a zničil realitu, která se všeobecné deklarácí protíví, a to společným úsilím v podobě přesvědčování a hnutí, a aby se tvrdě střetl se všemi politickými silami, které nutí lidi, aby se pokorili jim, zatímco se nekoří Bohu. Jejich příkazy jsou zjevně v rozporu s nařízeními Božími a brání lidem svobodně naslouchat výkladu o víře a přijmout učení. Po zničení tyranské moci, ať už se projevuje pouze politicky, nebo ve formě rasových či třídních rozdíků, islám nastolí nový sociální, ekonomický a politický řád, který dovolí, aby se osvobozené hnutí uplatnilo skutečně plnohodnotně.

Není záměrem islámu vnucovat lidem své přesvědčení, avšak islám není pouhé „učení“. Jak jsme již uvedli, islám je všeobecná deklaráce o osvobození člověka od poroby jinými lidmi. Proto od samého počátku usiluje o odstranění všech zřízení a vlád, které jsou založeny na ovládnutí člověka člověkem a na zotročování jedné lidské bytosti jinou. Když islám vymaňuje lidi z tohoto politického útlaku, nabízí jim svou duchovní zvěst a apeluje přitom na jejich duše a rozum, poskytuje jim naprostou svobodu výběru v tom, zda chtějí, nebo nechtějí jeho učení přijmout. Význam této zkušenosti ovšem neznamená, že svá přání a představy mohou učinit svými božstvy nebo že si mohou zvolit setrvání v poddanosti vůči lidským bytostem, uznávající panství některých lidí nad jinými za správné, namísto úcty k svrchovanosti Boha. Má-li

být na zemi uplatněn smysluplný řád moci, musí být založen výhradně na základně odevzdanosti Bohu a odvozování zákonů pouze od Něho, jediného. Teprve když je jedinec pod ochranou tohoto obecného řádu, pak ať si vyznává, co vyznávat chce! Pouze tak může „náboženství“ patřit Bohu. Slovo „náboženství“ je totiž komplexnější pojem než „učení“. Náboženství je metoda a řád, který ovládá život. V islámu se opírá o učení, ale všeobecně je komplexnější než učení. Ale v islámu se rozličné skupiny podřizují obecné metodě, která je založena na podřízenosti jedinému Bohu, i kdyby některá z těchto společenství nevyznávala učení islámu.

Každý, kdo trochu pokročilejším způsobem chápe povahu tohoto náboženství, rovněž snadno pochopí nevyhnutelnost dynamického vystoupení islámu v podobě džihádu mečem, který se má uplatnit kromě přesvědčovacího džihádu,⁷⁵ a následně pochopí, že islám není „obranné hnutí“ v úzkém smyslu, jak se interpretuje dnes. Toto úzké pojetí a termín „obranná válka“ jsou islámu připisovány těmi, kdo jsou poráženi pod tlakem okolností a vystavováni lstivým útokům orientalistů, kteří hnutí islámského džihádu vykreslují jako prostředek, který odjakživa sloužil jen k obraně. Bylo to však hnutí, jež mělo vypuknout, aby nastolilo pro lidstvo skutečnou svobodu s využitím zdrojů v souladu s aktuální situací. Mělo své určité etapy, přičemž v každé z nich užívalo určitých prostředků.

Kdybychom trvali na pojetí džihádu jako defenzivního hnutí, pak bychom museli změnit význam slova „obrana“ a mínit jím „obranu člověka“ samého proti všem faktorům, které omezují jeho svobodu a komplikují jeho osvobození. Tyto faktory na sebe berou podobu principů a koncepcí, jsou ztělesněny v politických systémech, založených na ekonomických, třídních nebo rasových rozdílech a překážkách, jež vládly na zemi, když islám vznikl, a jejichž různé podoby ovládají soudobou džáhiljí.

⁷⁵ Zde autor používá vcelku nestandardního termínu *al-džihád bi 'l-baján* (přesvědčovací či vysvětlovací džihád), kterým nejspíš míní právní kategorii *al-džihád bi 'l-lisán* (džihád jazykem), tedy v zásadě misijní činnost.

Jestliže vezmeme v úvahu tento široký význam pojmu „obrana“, porozumíme i skutečným příčinám toho, že islám na zemi vyvstal v podobě džihádu, ba i jeho vlastní podstatě. Ta spočívá v zjištění, že jde o všeobecnou deklaraci osvobození člověka od poroby, nastolení moci Boha a Jeho panství nad veškerenstvím, odstranění království lidské arogance a uplatnění království Božího zákona v lidském světě.

Pokud jde o pokus o vysvětlení a ospravedlnění koncepce islámského džihádu v užším slova smyslu dnešního pojetí obranné války a ty, kdož se svým výzkumem snaží dokázat, že všechny války, které muslimové vedli jako džihád, byly vedeny výhradně na obranu jejich muslimské „vlasti“ proti agresím sousedů – a někteří z nich dokonce považují za vlast islámu jen Arabský poloostrov – pak je to pokus, jehož strůjci naprosto nepochopili pravou povahu tohoto náboženství a podstatu role, pro niž bylo sesláno na zemi. Takový pokus je jen důsledek poráženeckého myšlení pod tlakem současných podmínek a útoků věrolomných orientalistů na islámský džihád.

Cožpak může někdo říci, že kdyby si Abú Bakr, °Umar nebo °Uthmán – at' je Bůh s nimi spokojen – byli jisti, že se Byzantinci a Peršané nechystají napadnout Arabský poloostrov, nesnažili by se přesto šířit zvěst islámu po celém světě? Jak se mohl islám rozšířit, když výzva k jeho následování čelila takovým materiálním překážkám jako je politický systém státu a společenský řád založený na rasismu, třídních a hospodářských rozdílech, vycházejících z rasistických a třídních ideových základů, které chránila materiální moc dotyčného státu?

Bylo by naivní, kdyby si člověk představoval, že výzva k osvobození „člověka“, rozuměj druhu „člověk“, na celé „zemi“ se zastaví před těmito překážkami a bude se proti nim vést džihád pomocí kázání a výkladu zvěsti. Islám se vskutku snaží šířit zvěst jazykem a výkladem Písma tam, kde panuje svoboda slova a kde jsou lidé osvobozeni od všech těch vlivů. Vždyť Písmo praví: „Není donucování v náboženství“. Ale tam, kde mu v cestě stojí výše zmíněné překážky a neblahé vlivy, nemá na vybranou

a musí je nejprve odstranit silou, aby mohl oslovit srdce a mysl člověka, který tak bude zbaven okovů.

Džihád je nutný pro úspěch výzvy. Jelikož předmětem islámské zvěsti je skutečně vážně míněná deklarace o osvobození člověka, která je konfrontována se skutečnou realitou prosazovanou pomocí efektivních prostředků ve všech ohledech, nemůže se spokojit s filozofickými či teoretickými traktáty. Vždyť není podstatné, zda vlast islámu, nebo – řečeno skutečně správným islámským slovníkem – „příbytek islámu“, se právě nachází v podmínkách míru, nebo je ohrožena svými sousedy. Když se islám snaží o nastolení míru, jeho cílem není jen nějaký laciný mír, který předpokládá, že bezpečnou má zůstat pouze ta část země, na níž žijí vyznavači islámu. Mír, který požaduje, znamená, že veškeré projevy náboženství budou patřit jen Bohu, že bude zajištěna podřízenost všech lidí Jemu samému a že jedni už nebudou moci být pány nad jinými. Poučení je v poslední z etap, jimiž prošlo hnutí džihádu v islámu z rozkazu Božího, nikoli v prvních dnech výzvy nebo ve střední etapě. Skončily, a – jak praví imám Ibn al-Qajjim – „... po zjevení súry *Bará'a* byli bezvěrci rozděleni do tří skupin: ti, proti nimž se vede válka, lidé smlouvy a chráněnci. Lidé smlouvy se případně stávali muslimy, takže zbyly dva typy – lidé války a chráněnci. Ti, kdož proti němu vedli boj, se ho vždy báli. Nyní se všichni lidé na zemi dělí na tři druhy: První jsou muslimové, kteří v Něho věří, druzí jsou ti, s nimiž On je v míru (a jak víme z výše citovaného textu, jsou to oni chráněnci) a třetí jsou ti ustrašenci, kteří s Ním vedou válku.“

To jsou logické postoje shodné s charakterem tohoto náboženství a jeho cíli, a nikoli ty postoje, jaké projevují lidé, kteří jsou v defenzivě vůči současné realitě a útokům zákeřných orientalistů. Bůh muslimy odrazoval od boje, když dleli v Mekce, i v raném období po jejich odchodu do Medíny, a řekl jim: „Spusťte své ruce, dodržujte modlitbu a plaťte almužnu.“ (Korán 4:77; súra *Ženy – an-Nisá'*) Teprve poté jim zvěstoval boj. Bylo jim řečeno: „A těm, kdož chtějí, je dovoleno, aby bojovali kvůli tomu, že jim bylo ukřivděno. A Bůh věru je schopen poskytnout jim pomoc,

těm, kdož byli bezprávně vyhnáni ze svých domovů jedině proto, že říkali: ‚Pánem naším je Bůh.‘ A kdyby byl Bůh nezahnal jedny lidi druhými, věru by byly bývaly zničeny poustevny, kostely, modlitebny a místa klanění, v nichž hojně je vzpomínáno jména Božího. – A Bůh vskutku pomůže těm, kdož pomáhají Jemu – a Bůh věru je silný, mocný. On pomůže těm, kteří – když jsme je upevnili na zemi – dodržují modlitbu a dávají almužnu a nařizují vhodné a zakazují zavrženihodné. A Bohu patří konečné rozhodnutí o věcech všech.“ (Korán 22:39–41; súra Pout’ – *al-Hadžď*)

Potom Bůh muslimům nařídil, aby bojovali proti těm, kteří s nimi bojují, ačkoli oni sami s nimi nebojovali: „A bojujte na stezce Boží proti těm, kdož bojují proti vám.“ (Korán 2:190; súra Kráva – *al-Baqara*) Potom jim nařídil boj proti všem druhým modloslužebníkům a bylo jim řečeno: „... bojujte proti nevěřícím jako jeden muž, tak jako oni bojují proti vám jako jeden muž.“ (Korán 9:36; súra Pokání – *at-Tawba*) A bylo jim řečeno: „Bojujte proti těm, kdož nevěří v Boha a v den poslední a nezakazují to, co zakázal Bůh a Jeho posel a kteří neuctívají náboženské pravdy, a těch, kterým se dostalo Písma – dokud nedají poplatek přímo vlastní rukou, jsouce poníženi.“ (Korán 9:29; súra Pokání – *at-Tawba*) Podle výkladu imáma Ibn al-Qajjima byl tedy muslimům boj nejprve zapovězen, teprve později jim bylo zvěstováno, aby bojovali – nejprve proti tomu, kdo je napadne, ale potom proti všem modloslužebníkům.

Serióznost koránských textů ohledně džihádu a vážnost prockých tradic, které se k němu váží, stejně jako vážnost džihádových příběhů a faktů v nitru islámu po celé jeho dějiny – tedy tato vážnost nepřipouští, aby v duších muslimů koloval výklad džihádu, k němuž dospěli ti, kteří přijali porážku pod tlakem současné reality a po útocích proti islámskému džihádu ze strany zlovolných orientalistů.

Co to musí být za člověka, který po vyslechnutí slova Božího – Jemu budiž sláva – v této věci a slova Poslova – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – a poté, kdy se seznámil s událostmi, které provázely dějiny islámského džihádu, si stále ještě myslí,

že to je občasně nařízení vztahující se k dobovým okolnostem a že se týká výhradně obrany a zabezpečení hranic?!

Ve verši dávajícímu svolení k boji Bůh zpravil věřící, že trvalá a původní věc v přirozenosti tohoto pozemského života spočívá v tom, že lidé se snaží odradit se navzájem od zaplevelení země mravním rozkladem. „A těm, kdož chtějí, je dovoleno, aby bojovali kvůli tomu, že jim bylo ukřivděno. A Bůh věru je schopen poskytnout jim pomoc, těm, kdož byli bezprávně vyhnáni ze svých domovů jedině proto, že říkali: ‚Pánem naším je Bůh.‘ A kdyby byl Bůh nezahnal jedny lidi druhými, věru by byly bývaly zničeny poustevny, kostely, modlitebny a místa klanění, v nichž hojně je vzpomínáno jména Božího.“ (Korán 22:39–40; súra Pout’ – *al-Hadžď*) Proto tento boj není dočasnou fází, nýbrž věčným a trvalým stavem, protože pravda a lež nemohou na zemi koexistovat. Kdekoli islám vystoupil se svou všeobecnou deklarací o nastolení svrchovanosti Boha nad veškerenstvem a osvobození člověka od člověčí nadvlády, uzurpátoři Boží moci na zemi proti ní tvrdě zasáhli, a nikdy ji netolerovali. Pro islám se stalo běžným, že po celé zemi táhl do boje, aby vymanil člověka zpod jejich moci a zbavil ho jha těchto uzurpátorů. Věčný osvobozenec boj prostřednictvím vzednutí džihádu bude trvat, dokud celé náboženství nebude patřit Bohu.

Nařízení z mekkánského období, že se věřící mají vyvarovat boje, bylo dočasným úsekem v dlouhém plánu. Stejný důvod působil během prvních dnů hidžry, ale po tomto raném období důvod k zahájení džihádu již nespočíval jen v obraně Medíny. Její obrana byla vsutku nezbytná, ale nebyl to poslední cíl. Cílem bylo ochránit středisko a základnu výchozího bodu hnutí za osvobození člověka a odstranění překážek, které mu bránily, aby z onoho výchozího bodu mohl vyrazit.

Důvod, proč se věřící měli v mekkánském období vyhýbat boji, je snadno pochopitelný. V Mekce panovala svoboda vyznání. Posel boží – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – byl pod ozbrojenou ochranou rodu Banú Hášim, a měl tudíž příležitost vyhlášovat svou zvěst otevřeně, měl volnou ruku při komunikaci

s jednotlivci a oslovoval jejich uši, srdce i mysl. Neexistovala tam žádná organizovaná politická moc, která by mu mohla bránit v kázání zvěsti a lidem zakazovat, aby jí naslouchali. V tomto stádiu nebylo potřeba použití síly. Kromě toho zde byly jiné důvody, jež jsem krátce shrnul ve svém spise *O odstínech Koránu*, ve výkladu verše „Což jste neviděli ty, jimž bylo řečeno: ‚Spusťte své ruce, dodržujte modlitbu a dávejte almužnu?‘“ (Korán 4:77; súra Ženy – *an-Nisá'*) Mohlo by být užitečné zde některé pasáže daného výkladu zopakovat.

„Možná, že důvod k zákazu užití síly během mekkánského období spočíval v tom, že to bylo stádium výcviku a přípravy v určitém prostředí, pro zvláštní lid a za zvláštních podmínek. Právě v tomto prostředí důležitým faktorem při výcviku a přípravě bylo cvičit arabského jedince, aby byl v atmosféře útlaku trpělivý v situacích, v nichž na takovou vlastnost nebyl zvyklý, aby dokázal krotit svůj temperament vůči sobě i vůči těm, které ctil, aby přemáhal svou nepatřičnou hrdost a nevykonával akty krevní msty, aby neztrácel nervy hned při první provokaci, aby se nenechal rozčlítit při prvním impulsu, nýbrž aby se uměl k věcem stavět vyrovnaně. Měl být cvičen k upevňování disciplíny a organizace společnosti, která respektuje vedení v každém ohledu a podřizuje se pouze Jeho rozkazům, jakkoli mohly být v rozporu s jejím vkusem nebo zvyklostmi. To byl základní kámen při přípravě arabské osobnosti vysokých charakterových vlastností v zájmu založení muslimské společnosti, jež by se podřizovala cílenému vedení, společnosti ryzí a civilizované, prosté barbarství a kmenových zvyklostí.

Jiný důvod mohl spočívat v tom, že Qurajšovci byli pyšní na svou rodovou příslušnost a čest a v takovém prostředí mohli být účinné pouze přesvědčování. V tomto stádiu by byl boj vedl jedině k eskalaci umíněnosti a výbuchu krevní msty, na jejímž základě se v minulosti už odehrálo tolik kmenových válek, jako byla válka kmene Dáhis, al-Ghabrá' a Basús, které trvaly celá léta a ničily kmen za kmenem. Kdyby se byla krevní msta propojila v jejich myslích s islámem, byl by se tento jev nikdy nedal

vykořenit. Islám – místo toho, aby byl výzvou a náboženstvím – by se stal řetězcem krevní msty a jeho základní učení by bylo zapomenuto na samém počátku, jeho základní princip už by se byl nikdy nezmiňoval.

Dalším důvodem bylo možná to, aby se obec vyhnula zasévání sémě sporů a krveprolití v každé domácnosti. V té době neexistovala žádná organizovaná moc, která by mučila a jinak perzekvovala věřící; ty utlačovali, mučili a „dávali jim lekce“ jejich vlastní patroni. Za těchto podmínek by bylo povolení bojovat znamenalo, že každý dům se stane bojištěm. Lidé by si byli řekli: ‚Tak tohle že je islám?!‘ V podstatě se to o islámu říkalo i tak, přestože byl muslimům boj zapovězen. Během období, kdy lidé z Arábie přicházeli do Mekky na pouť a za obchodem, by k nim byli Qurajšovci přicházeli a říkali by jim: ‚Muhammad nerozděluje jen svůj lid a svůj kmen, on rozděljuje dokonce syny a otce!‘ Co je to za víru, která přesvědčuje své stoupence, aby syn zabil svého otce, aby otrok zabil svého pána v každém domě a na každém místě?

Jiný důvod by mohl spočívat v tom, že Bůh věděl, že velká část z protivníků, kteří perzekvovali a mučili první muslimy za jejich víru, se jednoho dne sami stanou zapálenými vojáky islámu, ba dokonce jeho význačnými vůdci. Cožpak Umar Ibn al-Chattáb nebyl jedním z nich?

Další důvod mohl spočívat v tom, že arabský smysl pro hrdost a chrabrost v kmenovém prostředí velel přijít na pomoc osobě, která je utlačována a vystavena příkořím – a přece neustoupí, zvláště když utlačovanou osobu mají v úctě lidé jejího kmene. Na podporu této teze můžeme uvést mnoho příběhů. Když Abú Bakr, který byl ctihodný muž, opustil Mekku a odešel na jiné místo, Ibn ad-Daghna to nemohl snést, protože to považoval pro Araby za hanbu. Proto nabídl Abú Bakrovi ochranu na území svého kmene. Nejlepším příkladem takové události je roztrhání dohody o blokádě, podle níž se měli příslušníci rodu Banú Hášim zdržovat na území kmene Abú Tálíb, když se období hladu a strádání zdálo neúměrně dlouhé. Tato rytířskost byla zvláštním

rysem Arabů, zatímco v prostředí jiných starobylých „civilizací“ byli zvyklí na to, že tam lidé poklonkují a ponižují se před mocnými, a přitom jsou jim jen na posměch, zachází se s nimi ponižujícím a urážlivým způsobem, zatímco jejich utlačovatel a tyran je respektován.

Další důvod možná spočívá v tom, že muslimové byli tenkrát nepočtení a žili pouze v Mekce, protože výzva k islámu dosud nedolehla do jiných částí Arábie a byla známa jen v ústním podání. Ostatní kmeny ji považovali jen za domácí rozmíšku mezi Qurajšovci a sledovali spíše výsledek tohoto boje. Kdyby byli muslimové za těchto podmínek bojovali, byl by tento omezený střet skončil usmrcením malé skupiny muslimů, i kdyby byli sami zabili několiknásobně větší počet svých odpůrců. Modlářství by bylo pokračovalo a řád by byl v islámu nikdy nedosáhl reálné existence, vždyť je to náboženství, které bylo zjeveno, aby se stalo metodou a reálným praktickým řádem života.“ A tak ve své výše zmíněné práci pokračuji.

V raném medínském období, těsně po hidžře, byl boj rovněž zapovězen kvůli tomu, že Posel boží – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – uzavřel dohodu s medínskými židy a těmi místními Araby v Medíně a jejím okolí, kteří hodlali setrvat na svých modlářských zásadách. Takový postoj byl v dané situaci nezbytným stádiem vývoje.

Zaprvé: Byly tam otevřené podmínky pro praktikování rituálu i kazatelskou činnost. Neexistovala žádná politická síla, která by této praxi stála v cestě. Všichni souhlasili s muslimským státem a vedoucí úlohou Posla božího – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – v prosazování všech politických záležitostí. Ve smlouvě se všechny strany zavázaly, že nikdo o své vůli nesjedná smlouvu o míru, nevyhlásí válku, ani nenaváže vztahy s vnější stranou bez svolení Posla božího – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru. Skutečná moc v Medíně tak byla zřetelně v rukou muslimského vedení. Výzvě nic nestálo v cestě a panovala tam svoboda vyznání.

Za druhé: V tomto období Posel boží – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – chtěl mít dost času, aby mohl veškeré úsilí

soustředit na Qurajšovce, jejichž neochabující opozice byla kamenem úrazu pro další kmeny, které očekávaly, jak dopadne soupeření mezi dvěma skupinami qurajšovského kmene. Proto Posel boží – kéž mu Bůh žehná a dopřeje mu míru – inicioval vyslání oddílů všemi směry. První takové skupině velel Hamza Ibn ʿAbd al-Muttalib⁷⁶ a na svou misi vyrazil během měsíce ramadánu, na počátku sedmého měsíce po hidžře.

Následovaly další oddíly emisarů, jeden z nich v devátém měsíci po hidžře, další pak ve třináctém a ještě v šestnáctém měsíci po hidžře. V sedmnáctém měsíci byla vyslána skupina pod velením ʿAbdulláha Ibn Džahše. Byla to první razie,⁷⁷ při níž došlo k boji a byla prolita krev. Stalo se to v měsíci radžabu, který se považoval za posvátný měsíc, v němž se nemá činit násilí. K této události byl zjeven následující verš súry Krávy: „Dotazují se tě na posvátný měsíc a na bojování v jeho průběhu. Rci: „Bojovat v něm je hřích těžký, avšak odvracet od stezky Boží, nevěřit v Něj a v Mešitu posvátnou a vyhánět obyvatele jejich z ní je

⁷⁶ Hamza byl jedním z Muhammadových strýců, příslušník rodu Banú Hášim, který nejprve v Mekce jen ze „zavedené povinnosti“ Proroka podporoval a ochraňoval, ale nakonec se aktivně zúčastnil hidžry a stal se jedním z neaktivnějších tvůrců Prorokova „mikrostátu“ v Medíně.

⁷⁷ Razie (*ghazw*) termín, který se do evropských jazyků dostal prostřednictvím francouzštiny po invazi Francie do Alžírsku roku 1830. Tehdy byl zkomoleninou arabského slova znamenajícího nepřátelské napadení, pokus o dobytí, rabování a zotročování zajatců. Odrážela se v něm dobová praxe arabských a berberských kmenů v severní Africe. Výraz se vztahuje už k předislámským dějinám Arábie, kde se užíval v podobném negativním významu. Příčestí činné – *gházi* – (ten, kdo se účastní razie, útočník, dobyvatel) se postupně stalo technickým termínem označujícím bojovníky proti nevěřícím na pomezích chalífátu, a později dokonce čestným titulem, který nosili muslimští vládcí, nebo epiteton, který se užíval chabřím bojovníkům džihádu. Dnes ho používají některé fundamentalistické texty (al-Qáʿida, Hizbulláh) jako eufemismus pro zvlášť statečné mudžáhidy nebo mučedníky. Původně „kriminální“ význam slova se ve fundamentalistickém diskurzu zcela obrátil. Gházi je ten, kdo stojí v čelních řadách avantgardy (*talʿa*), která statečnými činy svých mudžáhidů dává inspirující příklad (*ilhám*) celé muslimské obci.

v duších muslimských bojovníků, z nichž ani jeden, kdyby se ho zeptali na to, proč bojuje, by neodpověděl: „Vyšli jsme do boje na ochranu naší ohrožené vlasti!“ nebo „Bojujeme, abychom zastavili agresi Peršanů a Byzantinců proti nám muslimům!“ nebo „Bojujeme, abychom rozšířili území a rozmnožili kořist.“

Všichni by dozajista odpověděli totéž, co odpověděli Rub'í Ibn 'Ámir, Hudhajfa Ibn Muhsin a Mughíra Ibn Šu'ba perskému generálu Rustamovi, když se jich jednoho po druhém ptal během tří dnů před bitvou u al-Qádisíje:⁷⁸ „Co vás sem přivedlo?“ Jejich odpověď byla stejná: „Bůh nás sem poslal, abychom umožnili každému, kdo si přeje vymanit se z podřízenosti lidem ve prospěch služby jedinému Bohu; kdo si přeje vyměnit těsný prostor tohoto světa za jeho šíři a tyranii náboženství za spravedlnost islámu. Bůh určil Posla, aby naučil lidské bytosti svému náboženství. Jestliže ho někdo přijme, otočíme se a necháme ho i jeho zemi na pokoji, ale bojujeme za Boží věc, dokud nezemřeme mučednickou smrtí a nevstoupíme do ráje, nebo nezvítězíme.“

To je trvalý argument obsažený v samé podstatě tohoto náboženství, v jeho všeobecné deklaraci svobody a v realistické metodě, jakým způsobem vyjít vstříc lidské realitě vhodnými prostředky, v různých vymezených stádiích novými prostředky – to je subjektivní vysvětlení, které je součástí zvěsti od samého počátku. Džihád se nemá vést kvůli hrozbě agrese proti nějakému islámskému území nebo muslimům žijícím na něm. Důvod k džihádu existuje v samé podstatě metody a její realnosti,

⁷⁸ Al-Qádisíja je lokalita ve středním Iráku, 40 km od Bagdádu. Roku 637 zde muslimští Arabové porazili vojsko posledního sásánovského šáha Jazdegir-
da III. (vládl 631–652) a tím si otevřeli cestu do centrálního Iráku k hlavnímu městu Ktésifónu (*al-Madá'in*) a relativně rychlému ovládnutí celé perské říše. Z hlediska vojenských dějin byla bitva u al-Qádisíje důležitá taktikou, při níž Arabové využili mobility své lehké jízdy, jejím předsunutým oddílům se podařilo pomoci ohně splasit slony, jichž Peršané používali při útocích svých sevřených formací. Symboliky slavného vítězství Arabů a muslimů nad přídružovači (*mušrikún*), uctívači ohně a mágy (*madžús*, míněni zoroastrovští kněží) využila jak irácká propaganda v souvislosti s válkou s Íránem (1980–1988), tak ji zmiňují sunnitské fundamentalistické texty.

v povaze skutečných obtíží lidských společností. a nikoli pouze v potřebě jejich obrany, která může být dočasná a omezená svým rozsahem.

Muslim bojuje svým majetkem a svou osobou „na cestě Boží“ za ty hodnoty, při nichž motivem není ani osobní záměr, ani chamtivost nebo touha po kořisti.

Dříve, než muslim vstoupí na bitevní pole, musí svést velkou bitvu sám se sebou, ve svém nitru, proti satanovi – proti svým vlastním ambicím a touhám, choutkám a sklonům, zájmům své rodiny a svého kmene, proti všemu, co nepochází z islámu, proti každé pohnutce, která je v rozporu s uctíváním Boha a nevede k prosazování Boží moci na zemi a vyvrácení moci tyranů, kteří upírají moc Bohu.

Ti, kdo hledají vysvětlení v tom, že džihád byl míněn pouze jako „obrana islámské vlasti“, umenšují velikost islámské metody a považují ho za méně důležitý než „vlast“. Toto však není islámský pohled na věc, je to pohled uměle vytvořený, naprosto cizí islámskému citění. Jedině přijatelné pro islámské citění je jeho učení a metoda, která se realizuje ve společnosti, jež žije v souladu s jejím obsahem. Půda vlasti sama o sobě nemá v tomto směru žádnou hodnotu nebo váhu. V islámské koncepci jedinou hodnotou, kterou země může mít, je skutečnost, že se na ní rozprostírá a uplatňuje metoda suverénní Boží moci, a tak se stává lůnem učení, polem metody, jemuž se říká „příbytek islámu“, výchozím bodem hnutí za osvobození člověka.

Samozřejmě, že v případě obrany „příbytku islámu“ jde o obranu islámského učení, metody a společnosti, v níž metoda vládne. Avšak ona není konečným cílem, ani nejvyšší metou islámského hnutí džihádu, nýbrž pouze prostředkem k nastolení Božího království, posléze pak základnou a výchozím bodem na celé zemi pro veškerý lidský rod. Ten je předmětem tohoto náboženství a země je jeho širým prostorem.

Jak jsme již popsali výše, existuje mnoho praktických překážek, které při nastolování Božího učení na zemi klade státní moc, systém, společnost a poměry celkového prostředí. Islám užívá

síly k tomu, aby je zničil silou, aby se mu odhalila lidská stránka jednotlivců a on mohl oslovit jejich vědomí a myšlenky poté, kdy jim sňal materiální okovy, a pak jim umožnit svobodnou volbu, zda chtějí islám přijmout, či nikoli.

Neměli bychom se nechat podvádět a uvádět do rozpaků kampaněmi orientalistů ohledně principu džihádu, ani přenášet na svá bedra tíhu pod tlakem současných podmínek, spočívající na váze velmocí tohoto světa, do té míry, že bychom hledali vysvětlení pro islámský džihád kdesi v literatuře mimo podstatu tohoto náboženství, a snažili se omluvně prokázat, že šlo o dobrová obranná opatření. Džihád se vydá na cestu, ať už konkrétní aktuální podmínky existují, či nikoli.

Při promýšlení historické reality bychom neměli přehlížet inherentní faktory v podstatě tohoto náboženství, jeho všeobecnou deklaraci osvobození a jeho realistickou metodu. Neměli bychom tyto faktory směšovat s aktuální potřebou obrany.

Není pochyb, že toto náboženství se musí proti útočníkům bránit. Už sama jeho existence ve formě všeobecné deklarace o vládě Boha jako Pána veškerenstva a osvobození člověka od poddanství někomu jinému než Bohu samému, tato existence se ztělesnila v organizačním dynamickém společenství, které se rozvíjí pod novým vedením, odlišným od existujících vedení džáhilíje, a zrození nezávislé společnosti mimořádných kvalit, jež neuznává žádnou světskou moc lidí, nýbrž pouze moc jediného Boha, protože toto je typ moci, která patří jedině Bohu. Pouhá existence tohoto náboženství v dané podobě nutně musí vést okolní společnosti džáhilíje, které jsou založeny na podřízenosti člověka člověku, k tomu, aby se proti němu postavily na svou vlastní ochranu. A není pochyb, že nová společnost se musí rovněž bránit.

Tyto podmínky se nepochybně rodí souběžně se zrodem islámu. Otázkou není, zda islám vidí takovou situaci pozitivně, nebo nikoli, jelikož tato bitva je islámu prostě vnucena a je nezbytné ji svést. Je to přirozený boj mezi dvěma existujícími entitami, které spolu nemohou po delší dobu koexistovat. Islámu nezbyvá,

než aby bránil svou existenci a vedl obranný boj, který mu byl vnucen.

Ale je tu ještě jiný fakt, který je, co do originality, mnohem důležitější než ten předešlý. Tkví v samé podstatě islámu, jenž postupuje kupředu v zájmu záchrany člověka po celé zemi před poddanstvím komukoli jinému než Bohu. Tento pohyb vpřed se nemůže zastavit před zeměpisnými nebo rasovými hledisky a ponechat celé lidstvo – rozuměj „lidský druh“ na „celé zemi“ – napospas zlu, zkaženosti a podřízenosti jiným pánům než Bohu.

Může se stát, že nepřátelé islámu mohou považovat za úspěšné nevyvíjet proti němu žádnou činnost, pokud se islám spokojí s tím, že je ponechá v jejich oblastních geografických hranicích, aby tam mohli pokračovat v ovládní člověka člověkem, a nebude rozšiřovat svou zvěst a všeobecnou osvobozenou deklaraci uvnitř sféry jejich vlivu. Ale islám s takovým příměřím nemůže souhlasit a bude s nimi vést aktivní džihád, dokud se tito nepodřídí jeho autoritě a nebudou platit daň z hlavy, která je zárukou, že otevřeli dveře vyznávání islámu a nebudou klást žádné materiální překážky prostřednictvím státní moci.

To je podstata tohoto náboženství a to je jeho funkce, protože je to všeobecná deklarace panování Boha nad všehomírem a osvobození člověka od poddanství vůči komukoli jinému než Bohu.

Mezi koncepcí islámu a jinými koncepcemi je podstatný rozdíl, neboť ony se pohybují v rámci oblastních hranic, jsou omezené rasovými limity a neaktivuje je nic, vyjma strachu z nepřátelství. V tomto posledním případě tak ztrácejí vnitřní motivaci, nezbytnou k pohybu kupředu.

Abychom pochopili motivaci islámu ve vší zřetelnosti a hloubce, je nutné si uvědomit, že islám je Boží metoda pro lidský život. Není to metoda vytvořená člověkem, ideologie skupiny lidí, ani způsob života typický pro určitou rasu. Nehledejme vnější motivy džihádu, dokud si neosvojíme tuto krásnou a velkou pravdu, a nezapomeňme, že základní otázkou je zde božský charakter moci a podřízení lidí Jemu, jedinému. Není možné, aby si člověk

osvojil a vzýval tuto velkou pravdu, a pak hledal pro islámský džihád jiné motivy a jiná vysvětlení!

Nezdá se tak velký rozdíl mezi pojetím, že islám neměl na výběr, že boj mu byl vnucen kvůli samé podstatě jeho existence a povaze existence džáhilijské společnosti, která ho nutně musela napadnout, a mezi interpretací, že islám sám ze své podstaty vstoupil do tohoto boje už v raném stádiu svého hnutí. Ať je pravda kdekoli, v obou případech musel islám nevyhnutelně bojovat, ale na konci cesty se zdá vítězství obrovské a slavné a zásadním způsobem změnilo pocity a chápání věcí v islámu. A zde spočívá nebezpečí.

Existuje totiž velký rozdíl mezi pojetím, kdy je islám chápán jako Bohem nařízená metoda, zjevená k prosazení Boží moci na zemi a podřízení všech lidí Bohu, a mezi výkladem, že je to zeměpisně či územně vymezený systém. Podle první interpretace byl islám zjeven, aby nastolil Boží vládu na zemi, pozval všechny lidi k uctívání Boha a vytvořil reálnou formu zvěsti v podobě lidské společnosti, v níž se lidé osvobodí od poroby ze strany jiných lidí a nahradí ji nadvládou Pána, v níž bude panovat pouze Boží zákon. To je poslední stádium, při němž svět definitivně prostoupí jeho božská povaha. Islám má plné právo smést všechny překážky, jež mu leží v cestě, aby mohl oslovit lidský charakter, intuici a rozum bez jakéhokoli zásahu a protiventství ze strany politických systémů. Mezi tímto pojetím a myšlenkou, že islám je pouhým národním, územně omezeným systémem, jehož jménem smí mluvit jen určitá vlast a jenž má právo vyzvat do zbraně jen v jejích hranicích, zeje obrovská propast.

Jsou tu dvě koncepce, dva výklady, avšak v obou případech islám musí vést džihád. Jeho záměry a výsledky jsou ovšem úplně rozdílné – jak koncepčně, tak prakticky – a ty vstoupí přímo do nitra přesvědčení, záměrů i směřování společnosti.

Islám má prostě právo převzít iniciativu. Není výplodem žádného národa, zřízení nebo vlasti. Je to Boží metoda a světový řád. Má právo zničit všechny překážky ve formě institucí a tradic, které omezují lidskou svobodu výběru. Neútočí na jedince kvůli

tomu, že nenávidí jimi vyznávaná učení. Napadá zřízení a tradice, aby osvobodil lidské bytosti od vlivů jejich prohnalosti, která rozkládá lidskou podstatu a omezuje svobodu výběru.

Je právem islámu zachránit lidstvo od podřízenosti jiným lidským bytostem, aby mohlo sloužit pouze Bohu samému. To dává praktický smysl všeobecné deklaraci o tom, že Bůh je opravdovým Pánem světů a že všichni lidé jsou pod Jeho ochranou svobodní. Podle islámské koncepce Boží vláda na zemi může být nastolena jedine prostřednictvím islámského řádu, v jehož rámci je to Bůh, kdo formuluje zákony pro všechny lidi rovnou měrou, ať jsou to vládci, nebo ovládaní, černí, nebo bílí, chudí, nebo bohatí, nevzdělaní, či učení. Jeho zákon platí pro všechny stejně a všichni lidé se mu podřizují. Ve všech jiných zřízeních se lidé podřizují jiným lidem a řídí se legislativními normami lidského původu. Zákonodárství je ovšem jeden z charakteristických rysů božskosti. Někteří z nich sebe sama prohlásili za zákonodárce pro jiné lidi a nahradili princip božskosti svou specializací a praxí, ať už tak učinili ve verbální podobě, nebo nikoli. Jiní lidé zase těmto lidem přiznali právo, že si mohou osobovat vytváření a prosazování zákonů, jež sami vytvořili, a tak se vlastně vyvyšovat do postavení Boha a utváření stavu božskosti, ať už to nazývají jakkoli.

Islám není pouhá doktrína, pomocí níž lze člověka přesvědčit, takže nestačí ho jen vyznávat. Je to metoda, která se uskutečňuje v organizovaném a dynamickém společenství, jehož ambicí je osvobození člověka. Jiné společnosti nenabízejí svým příslušníkům možnost, aby se organizovali podle své vlastní metody, a proto je nevyhnutelné, aby islám všechny takové systémy zničil, neboť jsou překážkou na cestě k všeobecnému osvobození. Řekli jsme to už výše, že náboženství má smysl jen tehdy, patří-li celé Bohu a pokud nezbude ani památky po nějaké světskosti nebo pokoře lidí vůči jiným, jak je tomu v zřízeních, kde panuje nadvláda člověka nad člověkem.

Současní muslimští učenci, jsouce zasaženi defetismem pod tlakem dnešní reality a útoků potměšilé orientalistiky, se stydí takovou interpretaci islámu prezentovat, protože orientalisté

vykreslili obraz islámu jako násilnické hnutí, které lidem vnutilo svou doktrínu mečem, aby vnesli do pohledu na jeho učení nenávisť. Ti hnusní orientalisté vědí velmi dobře, že to není pravda, ale tímto způsobem překrucují skutečné motivy islámského džihádu. Ale naši muslimští učenci, ti poraženečtí lidé, se jen uchylují k defenzivě a hledají způsoby, jak by toto obvinění „teoreticky“ vyvrátili a ochránili věhlas islámu. Neznají totiž podstatu islámu, jeho funkci a to, že islám má prostě právo osvobodit člověka.

Tito učenci a badatelé se svou poráženeckou náturou přijali západní pojetí „náboženství“, které se chápe jen jako víra v srdci a nemá nic společného s praktickými záležitostmi života, a tudíž chápou džihád jen jako válku za vnucení víry do lidského svědomí.

Avšak takhle to v islámu není. Islám je Boží metoda pro život, způsob života, jenž nastoluje svrchovanost jediného Boha – to znamená vládu Boha – a upravuje praktický život ve všech jeho každodenních podrobnostech. Džihád v islámu je prostě název pro snažení o to, aby tato metoda a tento řád převládly na celém světě. Pokud jde o přesvědčení, to jasně záleží na osobním názoru, na svobodě vyznání, která je zaručena pod ochranou všeobecného systému, v němž byly všechny překážky pro svobody osobního přesvědčení odstraněny. To zcela zřetelně vrhá na islámský džihád úplně jiné světlo.

Kdekoli existuje společenství muslimů, které je konkrétním příkladem a vzorem božské metody, má Bohem poskytnuté právo vydat se vpřed, převzít politickou moc a nastolit Boží řád na zemi, zatímco otázku víry ponechává na svědomí a charakteru jednotlivce. Když Bůh po jistou dobu muslimům džihád zapožíval, byla to otázka strategie, nikoli principu. Byla to věc požadavků hnutí, nikoli věc přesvědčení. Pouze ve světle takového výkladu můžeme porozumět těm četným textům Koránu, které se týkají různých historických etap tohoto hnutí. Při čtení určitých veršů nesmíme směšovat či zaměňovat to, že jeden z jejich významů se vztahuje k určité etapě ve vývoji islámu, zatímco jindy má obecný význam, který se týká neměnné a pevné linie islámského hnutí.

ještě těžší hřích před Bohem; svádět od víry je horší než zabít.“ (Korán 2:217; súra Kráva – *al-Baqara*)

Během ramadánu téhož roku se uskutečnila slavná bitva u Badru a k ní byla zjevena súra Kořist.

Pohlédneme-li v tomto stádiu na realitu vývoje, sotva můžeme říci, že hlavním základem islámského hnutí byla „obrana“ v úzkém smyslu, jak to dnes vykládají ti, kteří se poddávají současné realitě a jsou pod vlivem zákeřných orientalistů!

Ti, kdo se uchylují k vyhledávání obranných rysů v dějinách islámského hnutí, jsou zachvázeni útoky orientalistů v době, kdy muslimové nemají ani svou slávu a razanci, ba už jim nepatří ani sám islám! Výjimku ovšem tvoří ti z muslimů, kteří s pomocí Boží pevně trvají na uskutečnění a uplatnění všeobecné deklarace o osvobození člověka na zemi od jakékoli moci, kromě moci Boha, a na tom, že celé náboženství bude patřit Bohu a nevyhledávají pro islámský džihád všelijaká literární vysvětlení a ospravedlnění. Islámské hnutí nepotřebuje žádné argumenty převzaté z literatury. Jeho vysvětlení a ospravedlnění se opírají o koránské texty:

„Nechť tedy bojují na stezce Boží ti, kdož kupují za život pozemský život budoucí! A těm, kdož bojují na stezce Boží a budou zabiti či zvlátní, těm dáme odměnu nesmírnou. A co je vám, že nebojujete na stezce Boží a za utištěné z mužů, žen a dětí, kteří říkají: ‚Pane náš, vyveď nás z tohoto města, jehož obyvatelé jsou nespravedliví! Dej nám ochránce Tebou vybraného a pošli nám pomocníka Tebou ustanoveného!‘ Ti, kdož uvěřili, bojují na stezce Boží, a ti, kdož neuvěřili, bojují na stezce Tághúta. Bojujte proti přátelům satanovým, vždyť slabé jsou proti vám úklady satanovy.“ (Korán 4:74–76; súra Ženy – *an-Nisá'*)

„A těm, kdož jsou nevěřící, řekni, že přestanou-li, bude jim odpuštěno to, co se již stalo; jestliže však znovu začnou...pak naplní se obvyklý osud předešlých. Bojujte tedy proti nim, aby už nebylo pokušení k odpadlictví a aby všechno náboženství bylo jen Boží. Jestliže však přestanou, pak Bůh jasně vidí vše, co dělají. A jestliže se obrátí zády, vězte, že Bůh je vašim ochráncem;

jak výtečný to ochránce a jak výtečný to pomocník!“ (Korán 8:38–40; súra Kořist – *al-Anfál*)

„Bojujte proti těm, kdož nevěří v Boha a v den poslední a nezakazují to, co zakázal Bůh a Jeho posel, a kteří neuctívají náboženské pravdy, z těch, kterým se dostalo Písma – dokud nedají poplatek přímo vlastní rukou, jsouce poníženi. A říkají židé: ‚Uzajr je syn Boží!‘ a říkají křesťané: ‚Mesiáš je syn Boží!‘ A taková je řeč, již ústy svými pronášejí, a napodobují tak řeč oněch, kdož před nimi byli nevěřící. Necht' Bůh proti nim bojuje! Do jaké lži to upadli! A vzali si učence své a mnichy své za pány vedle Boha, a stejně tak i Mesiáše, syna Mariina, ačkoliv jim bylo přikázáno uctívat toliko Boha jediného. A není božstva kromě Něho, jenž slávou svou povznesen je nad ty, kdož jsou k Němu přidružování! Chtěli by zhasnout světlo Boží ústy svými, avšak Bůh nechce nic jiného než učinit světlo Své dokonalým, i když se to protiví nevěřícím.“ (Korán 29:32; súra Pokání – *at-Tawba*)

To jsou důvody a vysvětlení pro nastolení Božské působnosti na zemi – uskutečnění Jeho metody v životě lidí, odstranění d'áblů a jejich metod a zničení moci člověka, již ztotočuje jiné, neboť lidé jsou jen otroky jediného Boha a nikdo nemá právo učinit jiného člověka svým poddaným nebo vytvářet pro lidi zákony podle vlastního uvážení. To jsou dostatečné důvody pro vedení džihádu. Zároveň je ovšem třeba zdůraznit, že v náboženství není donucování. To znamená, že není donucování ve vyznávání učení poté, kdy se člověk vymaní zpod jha otroctví. Poté, kdy se jednou lidé osvobodí od nadvlády lidí, zákonem, který určuje a vymezuje jejich občanské záležitosti, může být výhradně ten Boží, přičemž nikdo nesmí být v rámci tohoto zákona nucen ke změně svého přesvědčení, protože každý je si vědom, že Bohu patří všechna moc i náboženství.

Džihád v islámu ospravedlňuje zajištění plné svobody pro každého člověka na zemi. Je jeho záchranou před porobou, kterou mu připravují jiné lidské bytosti – tak, aby mohl sloužit výlučně Bohu, který nemá sobě rovného. To je sám o sobě dostatečný důvod k vedení džihádu. To byly také jediné důvody